

IEA-review over Nederlands energiebeleid

Complimenten en werk aan de winkel

Enmaal in de vijf jaar brengt het Internationaal Energie Agentschap (IEA) een review uit van het energiebeleid van de lidstaten. Waar de vorige uit 2008 over Nederland per saldo zeer kritisch was, is de huidige waarderend: voer uit wat je hebt afgesproken en oriënteer je op de lange termijn.

Het lijkt lang geleden, maar in de review die eind 2008 verscheen, stond het Schoon en Zuinig-beleid centraal. Het IEA vond dat erg ambitieus en vroeg zich af of er niet teveel doelen waren die ook nog eens deels overlapt. Die toon is nu veranderd. Het IEA ziet meer in beleid dat ambitie paart aan echte inspanningen de doelen ook te halen. Vier thema's worden behandeld: het Energieakkoord, de noodzaak tijdig na te denken over een toekomst met kleinere gasproductie, de noodzaak meer internationaal samen te werken, en de activiteiten gericht op broeikasgasreductie.

Vaart maken

Na de officiële presentatie van de review,

kwam algemeen IEA-directeur Maria van der Hoeven deze de volgende dag toelichten voor de Borgingscommissie van het Energieakkoord. Dat illustreert hoe belangrijk het IEA dit vindt. De review maakt daarover twee opmerkingen. Ten eerste moet met de uitvoering nu echt vaart gemaakt gaan worden. Het is heel goed dat er allerlei soorten vrijwillige afspraken zijn, maar de voortgang daarvan moet worden gemonitord en bij niet-naleving zijn meer verplichtende maatregelen gewenst. Dat kan vooral voor de industrie en het transport aan de orde komen. Het IEA adviseert voor alle typen gebouwen verplichtende renovatiepaden te ontwikkelen. Het is lovend over de SDE+ en de Rijkscoördina-

tieregeling om de plaatsing van windturbines te faciliteren, maar de opgave tot 2023 is immens in vergelijking met wat tot nu toe gebeurde.

Routekaart

Uitgesproken is het IEA over de noodzaak nu ook een langetermijn routekaart te gaan ontwikkelen. Die zou niet alleen op 2030 gericht moeten zijn, maar het beleid voor 2030 in het teken van 2050 moeten zetten (PBL heeft dat eerder ook gesteld). Dat zou drie doelen dienen. Allereerst haalt het huidige beleid de Europese voornemens voor 2030 niet. Ten tweede zal de toename van hernieuwbare energie na 2023 stagneren als je niet tijdig aangeeft wat je daarmee wilt. En ten derde kan dit richting geven aan het innovatiebeleid. Het Topsectorenbeleid wordt geprezen, maar het gaat er nu om dat meer op kostenreducties te richten van technologie die voor het behalen van de langetermijndoelen nodig is – vooral energie-efficiency en CCS.

Afhankelijkheid

Het IEA benadrukt hoe afhankelijk Nederland nog is van fossiele brandstoffen. We hebben het hoogste aandeel gas in de brandstofmix van alle IEA-lidstaten, een toonaangevende oliehaven en de grootste kolenhaven van Europa. Hoewel grosso modo de nationale gasproductie al dertig jaar constant is, is die van de kleine velden sinds 2000 gehalveerd en dat gaat in rap tempo verder. In 2024 is de totale productie de helft van die in 2011; bij de huidige gas-

prijzen zou dat jaarlijks zo'n 6 tot 7 miljard euro aan overheidsinkomsten schelen. Het IEA beveelt aan beter te kijken hoe je kleine velden en schaliegas kunt ontwikkelen en daar alle partijen bij kan betrekken. Import van LNG zal duur zijn. Omdat vooral bedrijven nu een relatief lage gasprijs hebben, zullen zij dat merken. Een vergelijkbare kwetsbaarheid geldt raffinage. Nederland heeft daar in Europa nog een sterke positie, maar de Europese vraag stagneert en op nieuwe milieuregels kan alleen met grootschalige investeringen worden gereageerd.

Capaciteit

De Nederlandse elektriciteitsvoorziening is goed op orde. De prijzen zijn relatief gemiddeld, consumenten switchen veel van leverancier en we kennen weinig stroomstoringen. Er is voldoende capaciteit en zelfs bij toenemende aandeel windenergie moet het in 2020 wel raar lopen wil er onvoldoende back-up zijn. De bedreigingen komen uit omringende landen. Subsidiesystemen voor hernieuwbare energie beconcurreren elkaar en iedereen verzint zijn eigen ingrepen in de markt. Het IEA denkt dat er voldoende mogelijkheden zijn de huidige market-only te verbeteren door een betere reactie van de vraag op fluctuerend aanbod en betere balanceringsmogelijkheden. In het Pentilateraal Forum zou Nederland daartoe het initiatief kunnen nemen. Maar als andere landen dan toch (wellicht dure) capaciteitsmechanismen zouden invoeren, kan je maar beter zorgen dat de Nederlandse (ruim

voorhanden) capaciteit ook meedoet.

CO₂-intensiteit

Het laatste punt betreft de broeikasgasemissies. Hoewel we het Kyoto-doel hebben gehaald, heeft dat vooral als oorzaak dat de overige broeikasgassen dalen. De CO₂-intensiteit van de economie daalt minder dan het gemiddelde van de IEA-lidstaten. Interessant is dat het IEA aanbeveelt om werk te gaan maken van regulering die oude kolencentrales uitfaseert. Verder stelt men voor de al genoemde langetermijnroutekaart te ontwerpen en daar verschillende kosteneffectieve paden in te exploreren. Van het IEA mag kernenergie daarbij. Het Nederlandse beleid is in het zonnetje gezet maar heeft ook flink huiswerk meegekregen. ■

Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving.